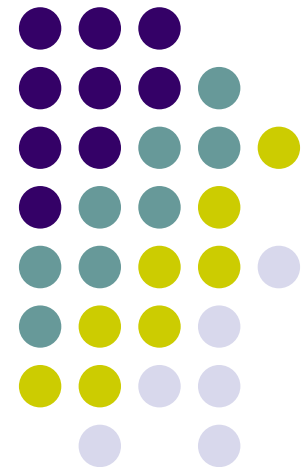

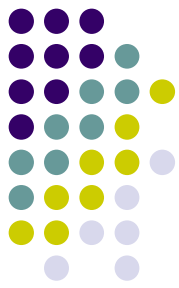
Η αλλαγή στο ελληνικό σχολείο:

Χώρος και εκπαιδευτική διαδικασία

Πιλοτικές παρεμβάσεις σε 65 σχολεία στην Ελλάδα
και την Κύπρο, 1996-2008

Δημήτρης Γερμανός
Καθηγητής Παιδαγωγικής Σχολής ΑΠΘ

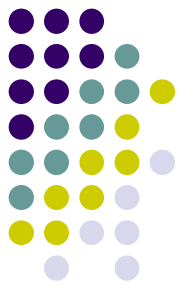

Τα τελευταία χρόνια το ελληνικό σχολείο βρίσκεται σε μια αργή και γεμάτη αμφιταλαντεύσεις **μεταβατική περίοδο**

Η πορεία αυτή επιταχύνθηκε με την εισαγωγή **νέων θεσμών** που θα μπορούσαν να παρέμβουν ολιστικά στο εκπαιδευτικό περιβάλλον:

- Το Ολοήμερο Σχολείο
- Τα Διαθεματικά Προγράμματα Σπουδών (ΔΕΠΠΣ)
- Τα προγράμματα της Ευέλικτης Ζώνης

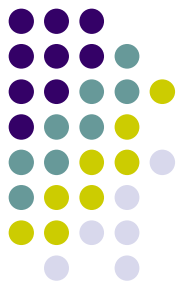

Η εφαρμογή των θεσμών αυτών απαιτεί αλλαγές ιδίως σε δυο επίπεδα:

1. Μέσα στη σχολική τάξη:

Αλλαγή στη μέθοδο διδασκαλίας

- **Δραστηριότητες βιωματικής μάθησης**, που καταργούν το φορμαλιστικό βερμπαλισμό του «παραδοσιακού σχολείου»
- **Ομαδοκεντρικά σχήματα λειτουργίας της τάξης**, που προωθούν τη συμμετοχική διαδικασία και αντιμάχονται τον ατομικό ανταγωνισμό

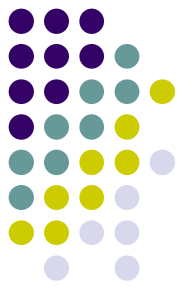
... αλλαγές σε δυο επίπεδα:

Αλλαγή στα περιεχόμενα της μάθησης

Συνάρτηση του μαθήματος τόσο με σύγχρονα γνωστικά αντικείμενα, όσο και με τις καθημερινές εμπειρίες των παιδιών,

αποδεσμεύοντάς την εκπαιδευτική διαδικασία από αφηρημένα λογικά σχήματα

- Αλλαγή στον τρόπο λειτουργίας της τάξης
Προώθηση της κριτικής σκέψης, του διαλόγου, της συνεργασίας στην τάξη,
που καταπολεμούν την παθητική συμπεριφορά του μαθητή

... αλλαγές σε δυο επίπεδα:

2. Στη σχέση του σχολείου με την ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ:

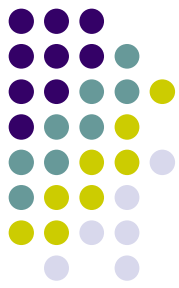
η διαδικασία μάθησης πρέπει να είναι ανοικτή

- στη **ζωή** της γειτονιάς, της πόλης, της περιοχής
- στη **διαφορετικότητα** των ανθρώπων και του πολιτισμού.

Unesco, 1957:

«κάθε περιβάλλον δημιουργημένο από τον άνθρωπο πρέπει να συμμετέχει στην εκπαιδευτική διαδικασία».

... αλλαγές σε δυο επίπεδα:

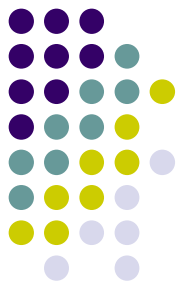
Το ουσιαστικό άνοιγμα του σχολείου στην τοπική κοινωνία περνά από δυο δρόμους:

1. Συστηματική επαφή του σχολείου με σημαντικές δράσεις της κοινότητας, δηλαδή

➡ **η τοπική κοινωνία μπαίνει στο σχολείο**

2. Τμήμα του εκπαιδευτικού προγράμματος γίνεται έξω από το σχολείο, σε χώρους –θεσμούς –φορείς της τοπικής κοινωνίας, δηλαδή

➡ **το σχολείο μπαίνει στην τοπική κοινωνία**

Οι αλλαγές αυτές πρέπει να ξεκινήσουν με την **αλλαγή της μεθόδου διδασκαλίας ...**

... ώστε ο ρόλος του μαθητή να συνδέεται με

- τη δημιουργικότητα,
- την ανάληψη πρωτοβουλίας
- την ομαδικότητα και τη συμμετοχικότητα
- την ευχαρίστηση στην τάξη (...)

και άλλα στοιχεία των σύγχρονων θετικών κοινωνικών προτύπων για την παιδική ηλικία, που θα διαμορφώσουν τελείως διαφορετικές συνθήκες στη σχολική τάξη

η μέθοδος αυτή είναι η συνεργατική μάθηση

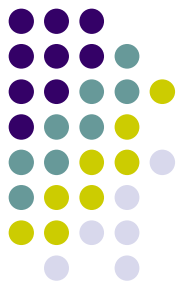
Η νέα μέθοδος διδασκαλίας έχει ανάγκη από **νέα ποιότητα σχολικού χώρου**

... ώστε ο χώρος, με την **διαρρύθμιση** και την **αισθητική** του, να στηρίζει :

- τη λειτουργία ομάδων στην τάξη
- την ανάπτυξη του διαλόγου και της αλληλεπίδρασης
- την ευχαρίστηση του παιδιού από τη συμμετοχή του στο μάθημα
- τη δημιουργία θετικού ψυχολογικού κλίματος
- το άνοιγμα του σχολείου στην κοινότητα

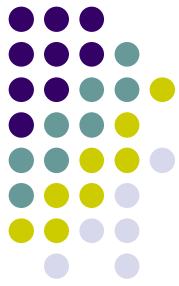
**Ωστόσο αυτή η αναβάθμιση
είναι αδύνατη
με τα σημερινά χαρακτηριστικά
των σχολικών κτιρίων!**

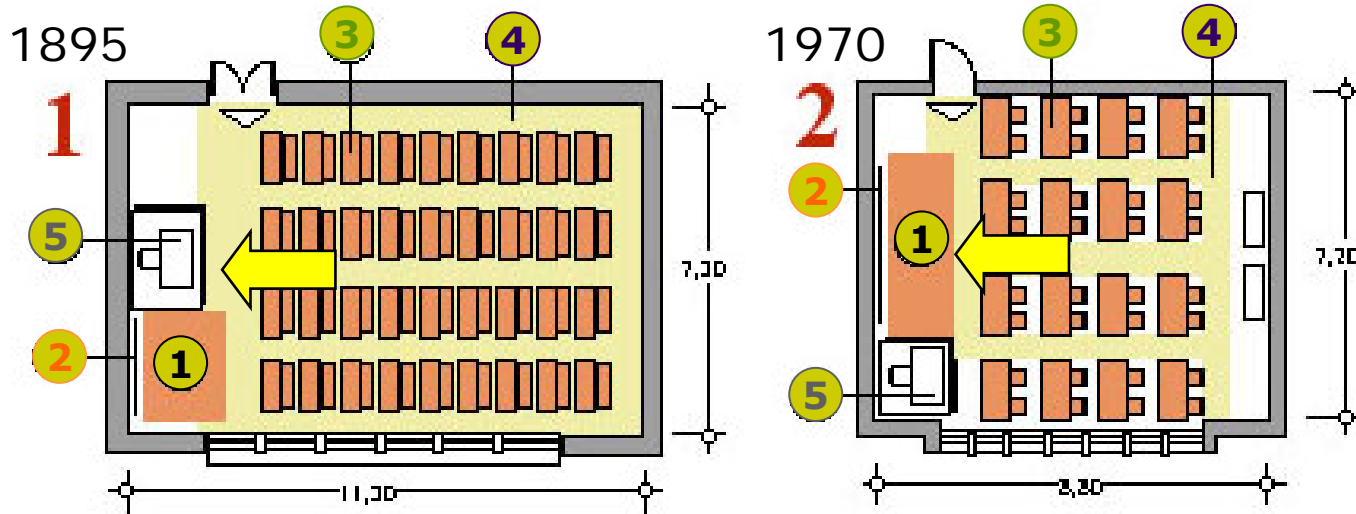
Από το **1895**, ο ελληνικός σχολικός χώρος ακολουθεί ένα πρότυπο

το οποίο εμποδίζει την ανάπτυξη του **διαφορετικού** στην προσέγγιση της γνώσης:

- οι χώροι που έχει,
- αλλά και η έλλειψη κατάλληλων χώρων **δυσχεραίνουν**
- την υιοθέτηση ενός διαφορετικού τύπου – σύγχρονου- εκπαιδευτικής διαδικασίας
- την αλληλεπίδραση με την τοπική κοινωνία.

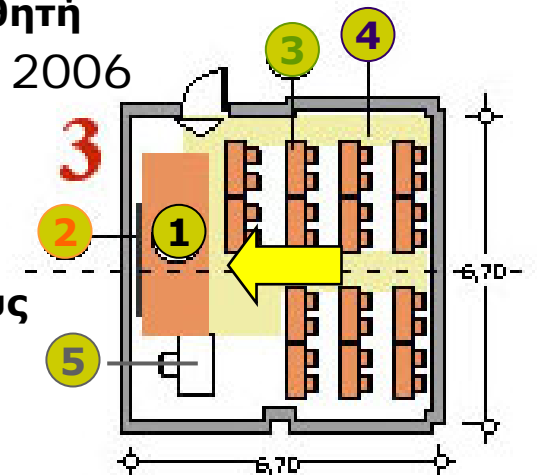
Ομοιότητες παρατηρούνται **από το 1895 μέχρι σήμερα** στα βασικά χαρακτηριστικά του χώρου της αίθουσας διδασκαλίας :

1: Περιοχή εξέτασης του μαθητή

2: Θέση του πίνακα

3: Περιοχή των μαθητών και διάταξη των θρανίων τους

4: Διάδρομοι κυκλοφορίας

5: Θέση του εκπαιδευτικού

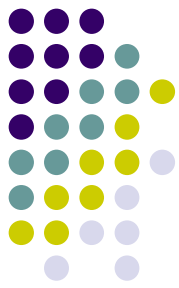
← Προσανατολισμός των θρανίων

Απαιτείται, λοιπόν, ένας «παιδαγωγικός ανασχεδιασμός του σχολικού χώρου»,

... για την προσαρμογή του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος στις σύγχρονες παιδαγωγικές κατευθύνσεις, δίνοντας έμφαση:

1. Στην εφαρμογή σύγχρονων (ομαδοκεντρικών) μεθόδων διδασκαλίας και μάθησης στην τάξη
2. Στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας, της ευχαρίστησης και της δημοκρατίας ως στοιχείων της σχολικής ζωής
3. Στο άνοιγμα της σχολικής μονάδας στον κοινωνικό και πολιτιστικό της περίγυρο

Ο «παιδαγωγικός ανασχεδιασμός» είναι η πρόταση του ΤΕΠΑΕ-ΑΠΘ για παρεμβάσεις που προϋποθέτουν:

- * **Ο χώρος να είναι ευέλικτος,**
 - ώστε να μπορεί να εξυπηρετήσει **διαφορετικές μορφές διδασκαλίας**, ανάλογα:
 - με τα χαρακτηριστικά των παιδιών και
 - τις απαιτήσεις του μαθήματος
 - ώστε να διευκολύνει την ανάπτυξη **διαφορετικών δραστηριοτήτων** διδασκαλίας και πολιτισμού
 - ώστε να στηρίζει την **πολυπολιτισμική** ταυτότητα του σύγχρονου σχολείου

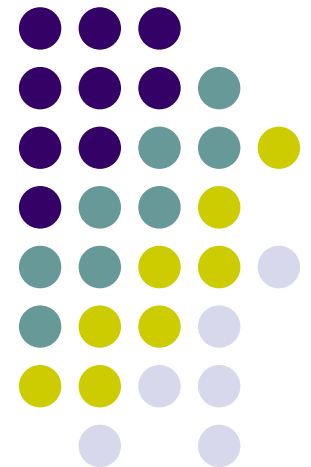
Ο χώρος

- * να αναδιαταχθεί σε επιμέρους περιοχές, ώστε να επιτρέπει τη συνεργασία και το διάλογο στο πλαίσιο μικρών ομάδων
- * να είναι οικείος και όμορφος και να προσαρμοσμένος στην ηλικία των παιδιών, ώστε να συμβάλλει στη δημιουργία θετικού ψυχολογικού κλίματος στην τάξη
- * να έχει πλούσια και καλά οργανωμένη βιβλιοθήκη, ώστε να διευκολύνει τη συστηματική και ευχάριστη πρόσβαση στη γνώση.

Με τη μεθοδολογία αυτή έγιναν από το 1996, εξήντα πέντε παρεμβάσεις σε σχολεία της Ελλάδας και της Κύπρου

Διευθέτηση ευέλικτου χώρου ...

... ο οποίος προσφέρει
δυνατότητα πολλαπλών διατάξεων,
που διευκολύνουν διαφορετικές
μορφές διδασκαλίας και μάθησης

Ευέλικτος χώρος στην αίθουσα : Γυμνάσιο Μετεώρων Θεσσαλονίκης, 1998

Πιλοτική μελέτη/ εφαρμογή: Καθηγητής Δ. Γερμανός / Επιστημονικό Έργο 4973 Επιτροπής Ερευνών ΑΠΘ / Χρηματοδότηση: ΕΠΕΑΕΚ

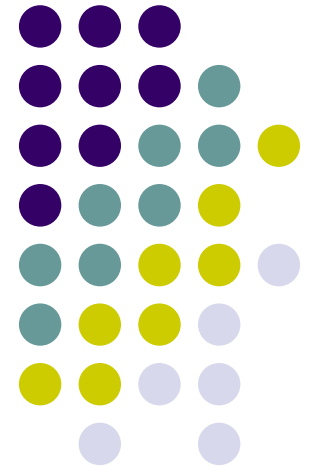
Φωτογραφικό αρχείο Δ. Γερμανού

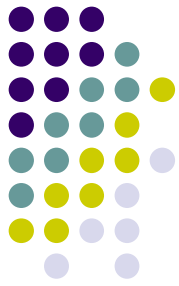
1. Χολ του κτιρίου ΠΡΙΝ από την παρέμβαση για δημιουργία αίθουσας.
2,3,4: Η αίθουσα διδασκαλίας που δημιουργήθηκε στον ίδιο χώρο ΜΕΤΑ από την παρέμβαση
Εναλλακτικές διατάξεις: 2. Σε σχήμα «Π». 3. Για διδασκαλία σε ομάδες. 4. Για προβολή & συζήτηση

Δημήτρης Γερμανός, Καθηγητής ΑΠΘ, german@nured.auth.gr Ανακοίνωση στο forum "Μιλάμε για Παιδεία", 5-4-09

Διαμόρφωση του χώρου σε περιοχές ...

... ώστε ο χώρος να
εξυπηρετεί πολλαπλά επίπεδα
συνεργασίας στην τάξη

Οργάνωση της αίθουσας σε περιοχές: Δημοτικό Σχολείο, Πομός Κύπρου, 2000

Πιλοτική μελέτη/ εφαρμογή: Καθηγητής Δ. Γερμανός / Χρηματοδότηση: Σύνδεσμος Γονέων του Σχολείου, Κοινότητα Πομού

Η αίθουσα της Ε΄/ Στ΄ τάξης
ΠΡΙΝ από την παρέμβαση

Φωτογραφικό αρχείο Δ. Γερμανού

ΚΑΘΙΣΤΙΚΟ (Περιοχή Β)

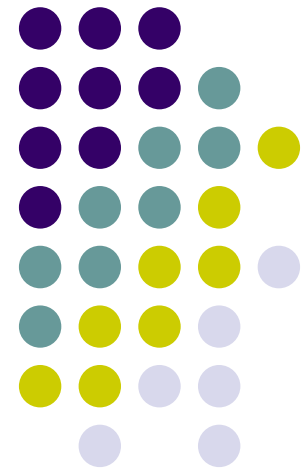
ΠΟΛΥΜΕΣΑ (Περιοχή Γ)

ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΕ ΜΙΚΡΕΣ
ΟΜΑΔΕΣ Ή ΑΤΟΜΙΚΑ
(Περιοχή Α)

Η αίθουσα της Ε΄/ Στ΄ τάξης
ΜΕΤΑ από την παρέμβαση

Σχολικός χώρος οικείος και όμορφος ...

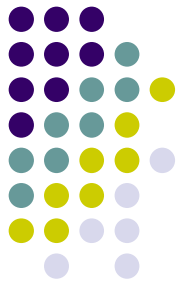
... ώστε να συμβάλλει στη
διαμόρφωση ενός θετικού
ψυχολογικού κλίματος,
που θα ευνοεί το διάλογο και
τη συνεργασία

«Οικεία ατμόσφαιρα» στην τάξη: βιβλιοθήκη 2ο Δημοτικό Σχολείο Σταυρούπολης, 2007/ 1

Πιλοτική μελέτη/ εφαρμογή: Καθηγητής Δ. Γερμανός / Χρηματοδότηση: Σύλλογος Γονέων και Σχολική Επιτροπή του Σχολείου

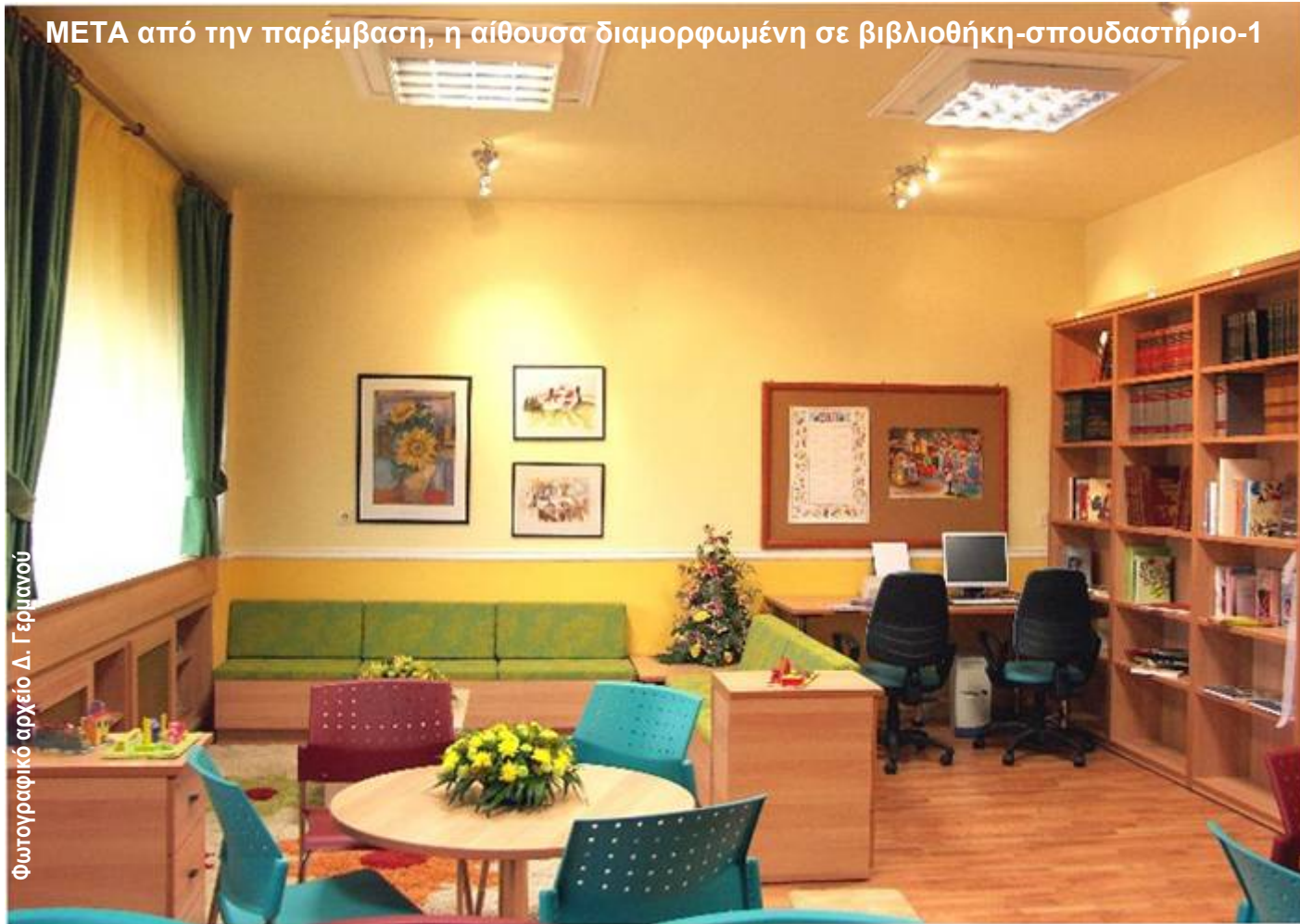

«Οικεία ατμόσφαιρα» στην τάξη : βιβλιοθήκη 2ο Δημοτικό Σχολείο Σταυρούπολης, 2007/ 2

(Πιλοτική μελέτη/ εφαρμογή: Καθηγητής Δ. Γερμανός / Χρηματοδότηση: Σύλλογος Γονέων και Σχολική Επιτροπή του Σχολείου

ΜΕΤΑ από την παρέμβαση, η αίθουσα διαμορφωμένη σε βιβλιοθήκη-σπουδαστήριο-1

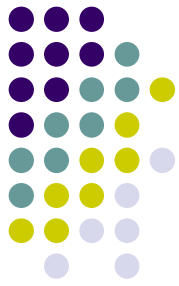

Φωτογραφικό αρχείο Δ. Γερμανού

Δημήτρης Γερμανός, Καθηγητής ΑΠΘ, german@nured.auth.gr Ανακοίνωση στο forum "Μιλάμε για Παιδεία", 5-4-09

«Οικεία ατμόσφαιρα» στην τάξη 2ο Νηπιαγωγείο Συκεών Θεσσαλονίκης

Πιλοτική μελέτη/ εφαρμογή: Καθηγητής Δ. Γερμανός / Ερευνητικό έργο 21793 Επιτροπής Ερευνών ΑΠΘ/ Χρηματοδότηση: Δήμος Συκεών

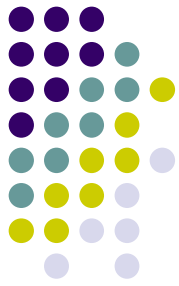

Η αίθουσα διδασκαλίας
ΠΡΙΝ από την παρέμβαση

Η αίθουσα διδασκαλίας
ΜΕΤΑ από την παρέμβαση

Φωτογραφικό αρχείο Δ. Γερμανού

Δημιουργία παιδαγωγικών μικροπεριβαλλόντων

Δημιουργία «τόπων» στο χώρο που διευκολύνουν το αίσθημα ευεξίας, τη συνεργασία και την ανάπτυξη «**θετικού ψυχολογικού κλίματος**» στο σχολείο

Νέες κατηγορίες χώρου στο σχολικό κτίριο ...

... ώστε να γίνει κατάλληλο για την ανάπτυξη σύγχρονων εκπαιδευτικών προγραμμάτων, που συναρτώνται

- με το άνοιγμα του σχολείου στην τοπική κοινωνία
- με την ανάπτυξη της συνεργατικής διδασκαλίας και μάθησης.

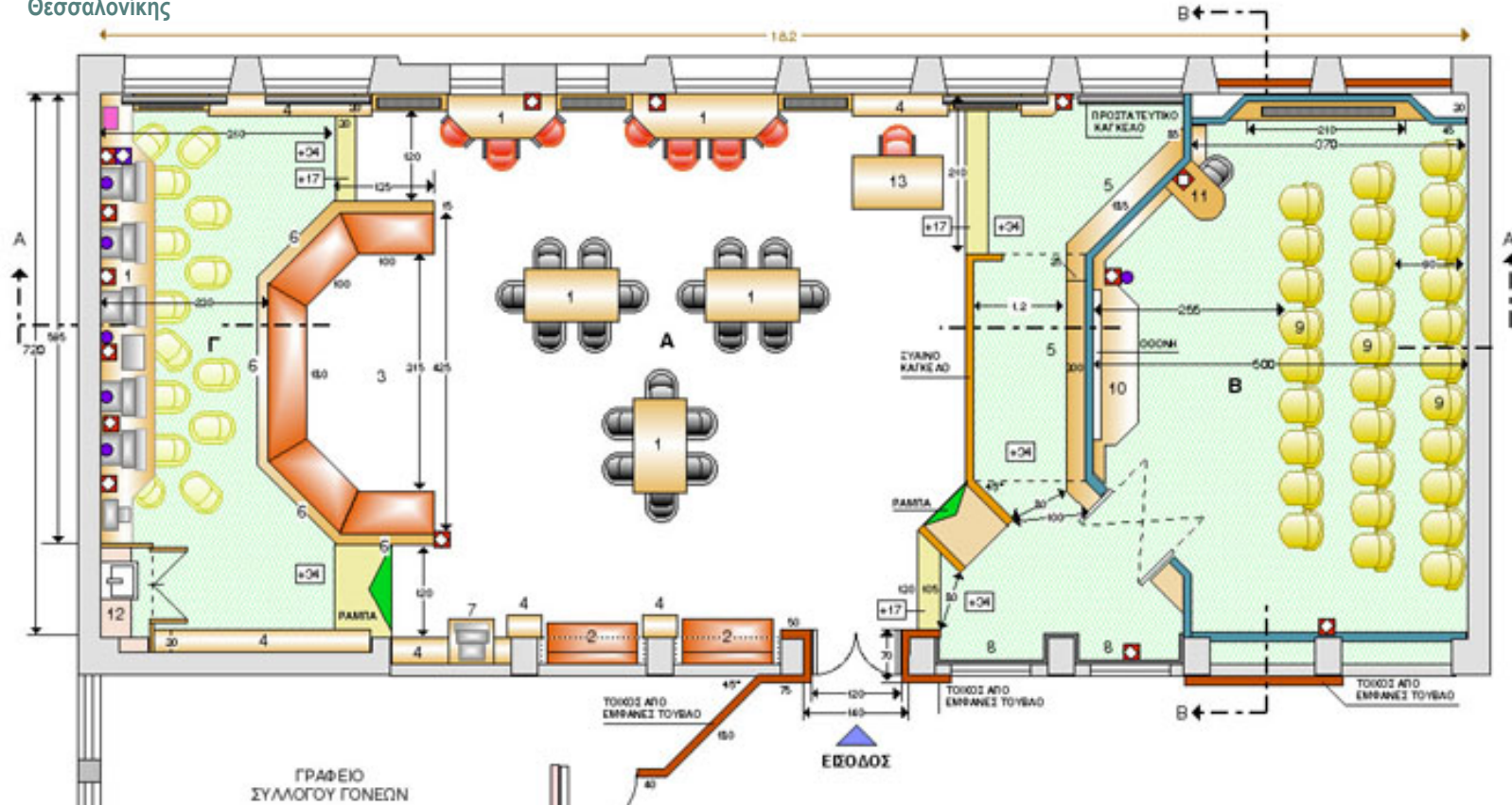
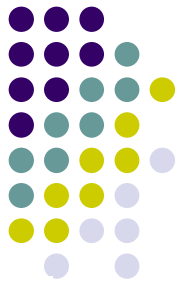
Το κτίριο προσφέρει ερεθίσματα μάθησης και ευκαιρίες για ανάπτυξη δημιουργικής αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας

1ο Εκπαιδευτικό-πολιτιστικό Κέντρο «Μαναβή» στο 25ο Δημοτικό Σχολείο Θεσσαλονίκης (2002)

Κάτοψη της «πολυαίθουσας» :

Βιβλιοστάσιο, δισκοθήκη, βιντεοθήκη, σπουδαστήριο, περιοχή νέων τεχνολογιών

Πιλοτική μελέτη/ εφαρμογή: Καθηγητής Δ. Γερμανός/ Χρηματοδότηση: Μαρία Μαναβή στη μνήμη του συζύγου της Θεοχάρη, τ. βουλευτή & Δημάρχου Θεσσαλονίκης

Α: ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΡΙΟ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΣΤΑΣΙΟ-ΔΙΣΚΟΘΗΚΗ-ΒΙΝΤΕΟΘΗΚΗ
Β: ΑΙΘΟΥΣΑ ΠΡΟΒΟΛΩΝ & ΔΙΑΛΕΞΕΩΝ
Γ: ΠΕΡΙΟΧΗ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ

2ο Εκπαιδευτικό-πολιτιστικό Κέντρο «Μαναβή»

Ο κοινόχρηστος χώρος του υπογείου ΠΡΙΝ & ΜΕΤΑ από την παρέμβαση

Πιλοτική μελέτη/ εφαρμογή: Καθηγητής Δ. Γερμανός/ Χρηματοδότηση: Μαρία Μαναβή στη μνήμη του συζύγου της Θεοχάρη, τ. βουλευτή & Δημάρχου Θεσσαλονίκης

Ο ίδιος χώρος ΜΕΤΑ από την παρέμβαση, διαμορφωμένος σε εστιατόριο/ χώρο εκδηλώσεων

Φωτογραφικό αρχείο Δ. Γερμανού

2ο Εκπαιδευτικό-πολιτιστικό Κέντρο «Μαναβή» Ο χώρος μιας αποθήκης ΠΡΙΝ & ΜΕΤΑ από την παρέμβαση

Πιλοτική μελέτη/ εφαρμογή: Καθηγητής Δ. Γερμανός/ Χρηματοδότηση: Μαρία Μαναβή στη μνήμη του συζύγου της Θεοχάρη, τ. βουλευτή & Δημάρχου Θεσσαλονίκης

Ο χώρος ΜΕΤΑ από την παρέμβαση,
ανασχεδιασμένος σε αίθουσα προβολών-διαλέξεων

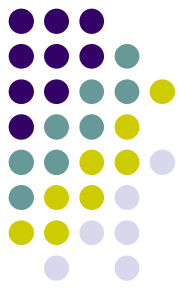
Φωτογραφικό αρχείο Δ. Γερμανού

1ο Εκπαιδευτικό-πολιτιστικό Κέντρο «Μαναβή»

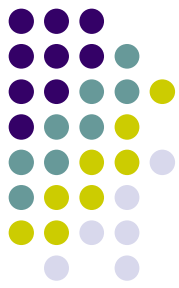
στο 25ο Δημοτικό Σχολείο Θεσσαλονίκης

ΜΕΤΑ την παρέμβαση (2003), γκαλερί με αφίσες μεγάλων ζωγράφων και έργα μαθητών

(Πιλοτική μελέτη/ εφαρμογή: Καθηγητής Δ. Γερμανός/ Χρηματοδότηση: Μαρία Μαναβή στη μνήμη του συζύγου της Θεοχάρη, τ. βουλευτή & Δημάρχου Θεσσαλονίκης)

Φωτογραφικό αρχείο Δ. Γερμανού

Η αξιολόγηση των παρεμβάσεων αυτών σε 65 σχολεία στην Ελλάδα και την Κύπρο έδειξε:

1. Βελτίωση της **επίδοσης** των παιδιών στα μαθήματά τους
2. Βελτίωση της σχολικής τους **ένταξης**
3. Δημιουργία στενότερων **σχέσεων** μεταξύ
 - των παιδιών
 - των μαθητών και του εκπαιδευτικού
 - του σχολείου και της οικογένειας
 - του σχολείου και της τοπικής κοινωνίας